

ЗЛОЧИН ИЗ МРЖЊЕ КРОЗ РЕЛЕВАНТНУ ПРАКСУ ЕВРОПСКОГ СУДА ЗА ЉУДСКА ПРАВА

Љуба Слијепчевић, Руководилац канцеларије Правосудне академије у Новом Саду

Сажетак:

Кривична дела из мржње су у кривичном праву кривична дела у којима учинилац напада жртву због њене стварне или претпостављене припадности одређеној друштвеној групи. Ови злочини нису проузроковани понашањем жртве, већ њеним особинама које су урођене. Лична својства која побуђују мржњу, због којих се неко кривично дело врши и која због тога представљају обавезну отежавајућу околност, набројана су у члану 54а Кривичног законика. За одредбу из члана 54а је битно то да је мржња обавезна, а не факултативна отежавајућа околност. Европска конвенција за заштиту људских права и основних слобода не спомиње нити садржи дефиницију „злочина из мржње”, али у пракси Европског суда за људска права, који није дао изричиту одредницу „злочина из мржње”, ови злочини су препознати кроз примену правила Европске конвенције о заштити од мучења и нечовечног и понижавајућег поступања, те начела забране дискриминације, као и у вези са другим правима гарантованим Конвенцијом, као што су право на лични и породични живот и право на слободу окупљања. Овај Суд истиче да је мотивисаност предрасудама заправо у позадини злочина из мржње, јер починитељи који злостављају особе због онога што оне јесу, или каквим их сматрају, нису изазвани понашањем жртве, већ њеним особинама које су урођене. У чланку се, поред приказа законског оквира за гоњење починилаца злочина учињених из мржње, даје и преглед одлука Европског суда за људска права које садрже стандарде које је овај Суд поставио у погледу обавеза држава у процесуирању ових кривичних дела.

Кључне речи: злочин из мржње, мотив због којег је дело извршено, лична својства, особине које су урођене, претпостављена припадност, обавезна отежавајућа околност

I. Увод

У кривичном праву кривична дела из мржње јесу кривична дела у којима учинилац напада жртву због њене стварне или претпостављене припадности одређеној друштвеној групи. Жртве кривичних дела из мржње су обично предмет напада

„због припадности раси и вероисповести, националне или етничке припадности, пола, сексуалне оријентације или родног идентитета другог лица; ту околност суд ће ценити као отежавајућу околност, осим ако она није прописана као обележје кривичног дела”.¹

Кривична дела из мржње могу бити веома различита кривична дела, на пример: телесне повреде, злостављање и мучење, увреде, убиства, оштећење туђе ствари, насиље у породици (када, рецимо, родитељи малтретирају дете због сексуалне оријентације), итд.

Уставни основ за увођење злочина из мржње у Кривични законик садржан је у оним одредбама Устава којима је прописана слобода мисли, савести и вероисповести и забрана изазивања расне, националне и верске мржње.²

Злочин из мржње је увек усмерен на рањиве групе и негативно утиче не само на лице које је жртва злочина, већ и на све чланове групе којој то лице припада. Злочин из мржње угрожава једно од основних уставних начела – начело једнакости.

У децембру 2012. године злочин из мржње је уведен у кривично законодавство као посебна, отежавајућа околност у одмеравању казне за дела учињена из мржње на основу расе, вероисповести, националне и етничке припадности, пола, сексуалне оријентације и родног

¹ Кривични законик, *Службени гласник РС*, бр. 85/2005, 88/2005 – испр., 107/2005 – испр., 72/2009, 111/2009, 121/2012, 104/2013, 108/2014, 94/2016 и 35/2019, чл. 54 а.

² Устав Републике Србије, *Службени гласник РС*, бр. 98/2006, чл. 43, ст. 4 и чл. 49.

идентитета, а одредба Кривичног законика је почела да се примењује 1. јануара 2013. године. Важно је нагласити да ови злочини нису проузроковани понашањем жртве, већ њеним особинама које су урођене. Лична својства која побуђују мржњу, због којих се неко кривично дело врши и која због тога представљају обавезну отежавајућу околност, посебно су набројана у Кривичном законнику;³ битно је, према овој одредби, да је мржња обавезна, а не факултативна отежавајућа околност.

За квалификацију злочина из мржње не захтева се да извршилац осећа мржњу према жртви. Потребно је да је извршилац мотивисан нетолеранцијом, предрасудама или општом злом намером према одређеној друштвеној групи, према појединачном припаднику ове групе или према њиховој имовини.

И поред увођења наведених новина у Кривични законик, у пракси не постоји много процесуираних случајева кривичних дела учињених из мржње, иако се она дешавају.

Примена начела опортунитета није искључена код злочина из мржње, без обзира на њихову друштвену опасност.

II. Примена Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода и улога Европског суда за људска права у спречавању злочина из мржње

1. Дефиниција појма „злочин из мржње“

Европска конвенција за заштиту људска права и основних слобода не спомиње нити садржи дефиницију „злочина из мржње“.⁴

Европски суд за људска права у Стразбуру (ЕСЉП) је поступао у више предмета који су за основ имали злочине из мржње. Резултат рада овог Суда у погледу злочина из мржње представљају стандарде које државе морају да примењују у њиховом процесуирању. Ни ЕСЉП није формулисао свеобухватну дефиницију појма „злочин из мржње“, већ је ово питање оставио отвореним, али истиче да је мотивисаност предрасудама заправо у позадини злочина из мржње, јер починитељи који злостављају особе због онога што оне јесу, или за какве их сматрају, преносе врло понижавајућу поруку: понајпре да жртва није појединац с властитом особеношћу, способностима и искуствима, него безличан члан једне карактеристичне скупине. Такође, у низу одлука ЕСЉП истиче се да државе имају позитивне обавезе из ЕКЉП да истраже могуће побуде злочина. Овај суд је у неколико наврата подвукао да кривична дела из мржње захтевају да судски органи на њих дају одговор који је пропорционалан нанесеном злу.

У пракси ЕСЉП „злочини из мржње“ су препознати кроз примену правила ЕКЉП о заштити од мучења и нечовечног и понижавајућег поступања,⁵ те начела забране дискриминације (све пресуде ЕСЉП у којима је одлучивано да ли је држава потписница ефикасно истражила злочин из мржње, разматрају и повреду начела забране дискриминације),⁶ али и у вези са другим правима гарантованим Конвенцијом, као што су право на лични и породични живот,⁷ или право на слободу окупљања.⁷

³ Кривични законик, чл. 54 а.

⁴ Европска конвенција за заштиту људских права и основних слобода – ЕКЉП (*Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms*), текст Конвенције измењен у складу са Протоколом 11 – Закон о ратификацији, *Службени лист СЦГ – Међународни уговори*, бр. 9/2003, 5/2005, 7/2005 – испр. и *Службени гласник РС – Међународни уговори*, бр. 12/2010.

⁵ ЕКЉП, чл. 3.

⁶ ЕКЉП, чл. 14. ⁷ ЕКЉП, чл. 8.

⁷ ЕКЉП, чл. 11.

2. Пракса Европског суда за људска права у погледу злочина из мржње

Преглед и анализа праксе ЕСЉП указује на стандарде које је овај Суд поставио погледу обавеза држава у процесуирању злочина учињених из мржње.

*а) Пресуда у случају Шкорјанец против Хрватске*⁸

ЕСЉП је 28. марта 2017. године донео пресуду којом је утврдио да је Република Хрватска повредила право подносиоце гђе Маје Шкорјанец на забрану мучења, нечовечног или понижавајућег поступања или кажњавања, а у вези са забраном дискриминације.⁹ Случај је карактеристичан јер је потврдио стандард у погледу тога ко може бити жртва злочина из мржње.

Наиме, 9. јуна 2013. године подносиоца захтева и њен партнер Ш. Ш. прво су се вербално сукобили с двома особама, а затим су их те особе физички нападе. Подносиоци партнер је Ром, а она није Ромкиња, али су их нападачи вређали на расној основи – због ромског порекла. Подносиоца је у нападу претрпела лаке телесне повреде (контузија).

Пред ЕСЉП је подносиоца приговарала да домаћи органи нису ефикасно истражили злочин из мржње чија је жртва била зато што је њен партнер био Ром.

Суд је утврдио да хрватско законодавство пружа довољан степен заштите у оваквим предметима будући да Кривични закон предвиђа телесну повреду почињену из мржње као квалификовани (тежи) облик кривичног дела телесне повреде. Међутим, Суд је утврдио да су хрватски органи кривичног гоњења концентрисала истрагу злочина из мржње на напад на подносиоциног партнера. Пропустили су да испитају јесу ли нападачи и подносиоцу перципирани као Ромкињу, као и могућу повезаност између њезине партнерске везе са Ш. Ш. и расно мотивисаног напада на њих. Суд је нагласио како је то, заједно с чињеницом да су домаћи органи устрајали на томе да је битно да сама подносиоца није ромског порекла, довело до мањкаве истраге и оцене њеног случаја.

Хрватски државни органи су појам жртве злочина из мржње тумачили уже од ЕСЉП, тако да је изостала заштита подносиоце представке, која је нападнута управо зато што је у вези, односно браку са припадником ромске националне мањине. Суд је утврдио повреде чланова 3 и 14 ЕКЉП и досудио подносиоци накнаду нематеријалне штете (Суд је досудио износ од 12.500 евра на име неимовинске штете, као и трошкове поступка у износу од 2.200 евра).

*б) Пресуда у случају М.С. и А. С. против Румуније*¹⁰

Подносиоци представке Европском суду, М. С. и А. С. држављани су Румуније, који су рођени 1978. односно 1986. године. Дана 3. јуна 2006. године, након што су учествовали у годишњем геј маршу у Букурешту, на повратку кући подносиоци су били нападнути у метроу од стране шест особа. На лицу места био је и фотограф који је сачинио фотографије на којима се препознају лица неких од нападача. Исте ноћи подносиоци представке су поднели кривичну пријаву против нападача, наводећи да се напад догодио због њихове сексуалне оријентације.

У марту 2012. године, након неколико покушаја да се идентификују нападачи (на пример, прегледом посета фудбалским утакмицама пошто се за једног од нападача веровало да је навијач), полиција је констатовала да истрага треба да се оконча и затражила је од тужилаштва да не покреће кривични поступак. Истог месеца подносиоци су уложили жалбу, наводећи да истражни органи нису ценили њихове наводе да је мотив за нападе била њихова сексуална оријентација. На темељу наведеног, подносиоци су поднели представку ЕСЉП због повреде чланова 3, 8 и 14 ЕКЉП и члана 1 Протокола бр. 12 уз Конвенцију. Влада Румуније је у свом

⁸ Представка 25536/14, од 28. марта 2017. године.

⁹ ЕКЉП, чл. 3 у вези са чл. 14.

¹⁰ Представка бр. 12060/12 од 12. априла 2016. године.

поднеску навела да подносиоци представке нису исцрпили домаће правне лекове, али је ЕСЈП овај аргумент одбацио из разлога што правни лекови, иако расположиви у теорији, нису подносиоцима представке били на располагању у пракси. Суд је такође одбацио и владин аргумент да су подносиоци поднели представку изван рока који је прописан домаћим законом. Суд је разјаснио да је у интересу М. С. и А. С. било да сачекају исход полицијске истраге пре него што предузму следеће кораке, што је значило да је то кашњење оправдано.

ЕСЈП је потом испитао да ли је дошло до повреде члана 3 у вези са чланом 14 ЕКЈП. Како би ово учинио, Суд је прво испитао да ли је напад достигао одређени степен озбиљности, а потом је анализирао ефикасност истраге. Суд је закључио да је напад достигао озбиљан степен озбиљности, с обзиром да је мотивисан хомофобичним ставовима, а последица напада су биле тешке телесне повреде и психолошке трауме. У вези са истрагом, Суд је нашао да власти нису на одговарајући начин искористиле доказе који су јој били доступни, а цео поступак је трајао дуже од шест година, након чега је наступила застара. Неке чињенице у овом случају упућивале су на закључак да је у овом предмету у питању нешто више од способности да се проведе истрага; у оквиру овог закључка је констатација да је постојала и могућност да је полиција злоупотребила јавне изворе и заташкала нападе или да је истражни орган, поступајући крајње немарно, занемарио вероватно хомофобично насиље нападача. Суд је, стога, сматрао да је Румунија прекршила члан 3 у вези са чланом 14 ЕКЈП због тога што није на једнак начин третирала и испитала кривична дела која су мотивисана предрасудама у односу на она дела која нису имала дискриминирајућу природу.

Суд је сматрао да нема потребе да испитује представку у погледу наводних повреда чланова 8, 11, 13, и 14 ЕКЈП и члана 1 Протокола бр. 12, с обзиром на то да је утврђена повреда члана 3 у вези са чланом 14 Конвенције.

Суд је закључио да Румунија мора подносиоцима представке да исплати износ од по 7.000 евра на име накнаде нематеријалне штете и износ од укупно 3.863 евра на име трошкова и издатака.

в) Пресуда у случају Милановић против Србије¹¹

У пресуди Милановић против Србије подносилац је био водећи члан заједнице Харе Кришна, који је примио бројне телефонске претње, те је неколико пута чак и избоден од стране непознатих починилаца, наводних чланова десничарске екстремистичке групе. Он је 2001, 2005, 2006. и 2007. године полицији пријављивао да су му претили и нападали га њему непознати људи за које је претпостављао да припадају екстремистичким десничарским организацијама. Своје тврдње о нападима поткрепио је лекарским налазима у којима су биле евидентирани повреде за које је тврдио да су му нанете приликом пријављених напада. Веровао је да су напади били верски мотивисани.

Полиција је предузимала неке истражне радње, али никада није успела да пронађе извршиоце напада на Милановића. Није предузимала ни конкретне мере које би могле да спрече да се напади понављају, осим што му је саветовала да не излази увече јер „очигледно провоцира” друге особе. Незадовољан што полиција није пронашла нападаче и што се према њему није односила на одговарајући начин (тврдио је да је полиција више пажње посвећивала његовом „чудном изгледу” и верској припадности него потрази за нападачима; а полиција је сумњала да је сам себи наносио повреде, иако није постојао ниједан доказ који би указивао на такву могућност), поднео је представку ЕСЈП.

ЕСЈП је 2010. године донео пресуду у којој је констатовао да је Милановић био жртва повреде члана 14 (који садржи забрану дискриминације) у вези с чланом 3 (који садржи забрану мучења, нечовечног или понижавајућег поступања или кажњавања) ЕКЈП. Суд је прво констатовао да забрана злостављања из члана 3 ЕКЈП подразумева обавезу државе да предузме разумне и делотворне мере како би све особе у својој надлежности заштитила од

¹¹ Представка бр. 44614/07, пресуда од 14. децембра 2010. године.

злостављања, а у случају да до злостављања ипак дође, и обавезу државе да спроведе делотворну званичну истрагу која мора бити таква да може довести до идентификације и кажњавања оних који су за злостављање одговорни. Та истрага мора бити хитна и о њој мора бити обавештавана наводна жртва, у оној мери која јој омогућава да заштити своје легитимне интересе. У конкретном случају, ЕСЈП је закључио да истрага коју је полиција спроводила није била делотворна, тј. да нису биле предузете све могуће и разумне мере како би се открили и казнили извршиоци напада на Милановића. Другим речима, ЕСЈП је закључио да полиција није поступала довољно марљиво, односно да је истрага која је вођена била нешто више од истраге *pro forma*. Уз то, закључено је и да држава није предузела одговарајуће мере како би спречила да се напади на Милановића понављају. У овом смислу, пресуда ЕСЈП је значајна и зато што је указала на обавезу држава да ефикасно спроведе истрагу.

ЕСЈП је сматрао да је у овом случају дошло и до дискриминације. Наиме, у пресуди се наводи да је обавеза државе да с посебном пажњом приступи истраживању индиција које указују на то да би насиље које је предмет истраге могло бити инспирирано верском мржњом. Суд је био мишљења да се верски мотивисано насиље не може третирати као обично насиље. У складу с тим, Суд је заузео став да једнако поступање државе у две различите ситуације (у ситуацији у којој постоји верски мотивисано насиље и у ситуацији у којој постоји „обично” насиље) може да представља дискриминацију.

У овом конкретном случају, ЕСЈП је закључио да држава није довољно марљиво приступила истраживању Милановићевих навода иако су они јасно указивали на то да се могло радити о верски мотивисаном насиљу, сматрајући и да је неповерљив однос полицајаца према Милановићу такође био последица његове верске припадности. ЕСЈП је стога закључио да је дошло до повреде члана 14 у свези с чланом 3 ЕКЈП и досудио накнаду нематеријалне штете у износу од 10000 евра.

*2) Пресуда у случају *Identoba* и други против Грузије¹²*

Подносиоци представке у овом случају су невладина организација из Грузије која се бави заштитом права *LGBT* особа и 14 појединаца који су учествовали на јавном окупљању, маршу поводом Међународног дана борбе против хомофобије, у организацији ове НВО у марту 2012. године. Организација је на време пријавила скуп (9 дана пре одржавања) и оставила довољно времена локалним властима да обезбеде адекватну заштиту скупа, будући да је друштвена клима према *LGBT* особама била врло неповољна и да су се могле очекивати бурне реакције. На самом маршу било је око 30 учесника, међу којима и 13 подносилаца представке. Марш су прекинули учесници контра-окупљања, иначе припадници две религијске организације, који су били бројнији од учесника марша. Најпре су окружили скуп, а затим и напали учеснике, узвикујући погрдне и хомофобичне паролe и наносећи учесницима тешке и лаке телесне повреде. Оштећени су поднели кривичне пријаве, али је полиција узела у рад само два случаја. Истражни поступак није био окончан ни након две године. У представци ЕСЈП подносиоци су тврдили да је дошло до повреде чланова 3, 14, 11 и 10 ЕКЈП.

У овом случају, ЕСЈП је посебно узео у обзир изузетно неповољан положај *LGBT* популације у Грузији, чињеницу да је скуп био благовремено пријављен, као и да су локалне власти и полиција могле предвидети последице, али нису предузеле довољне мере да такве последице и спрече, чиме су прекршиле своју обавезу заштите слободе окупљања. Напротив, иако свесни ризика по учеснике скупа, државни органи нису обезбедили довољан број полицијских службеника који би обезбеђивали скуп. Имајући у виду да је у грузијском законодавству мотив мржње прописан као посебна отежавајућа околност, суд је закључио да су државни органи били у обавези да испитају све околности случаја, нарочито мотив за извршење дела; пошто то нису учинили, дошло је до кршења чланова 3, 14 и 11 ЕКЈП. Суд је утврдио да је дошло до

¹² Представка бр. 73235/12 од 12. маја 2015.

повреде члана 11 у вези са чланом 14 ЕКЉП због тога што тужена држава није, у складу са својим процесним обвезама, осигурала да се догађај од 17. маја 2012. године одвија у мирним околностима тако што би сузбила хомофобне нападе на учеснике.

ЕСЉП је сматрао да су државни органи били у обавези да учине све што је у њиховој моћи да спрече насиље и омогуће мирно одржавање јавног скупа, укључујући и давање саопштења за јавност у коме би позвали грађане на толеранцију или упозорили да ће евентуални прекршиоци закона бити кажњени. Из наведених пресуда можемо закључити да Европски суд за људска права врло широко посматра обавезе држава потписница Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода.

ЕСПЉ је нагласио да члан 3 ЕКЉП, који прописује забрану мучења, нечовечног и понижавајућег поступања, државу чланицу не обавезује само да се уздржи од кршења овог права појединца; обавезује је и на активно поступање, односно заштиту појединца од поступања не само државних органа, већ и приватних лица које би се могло окарактерисати као мучење, нечовечно или понижавајуће поступање. Такође, осим непосредне заштите, држава је обавезна да, у случају да до кривичног дела дође, спроведе ефикасну истрагу и учини све што је у њеној моћи да идентификује учиниоце. ЕСПЉ је, у конкретном случају, утврдио да тужена држава, с обзиром на ступањ насиља који су претрпели подносиоци, није испунила своју процесну обвезу предвиђену чланом 3. Конвенције. У тим околностима било је неопходно да домаћи органи предузму све разумне мере којима би открили могуће хомофобне мотиве напада. Да је полиција спровела одговарајућу истрагу, насиље почињено из дискриминаторних побуда задобило би једнаки третман као и било која друга врста насиља. У недостатку такве истраге, умањује се поверење јавности у државну антидискриминацијску политику. С обзиром на наведено, Суд је закључио како су домаћи органи пропустили да спроведу одговарајућу истрагу о злостављању, те је стога утврдио како је дошло до повреде члана 3 у вези с чланом 14 ЕКЉП.

ЕСЉП је констатовао, узимајући у обзир злочин из мржње и члан 14 ЕКЉП који прописује забрану дискриминације, да је држава потписница у обавези да посебно обрати пажњу на мотив мржње приликом извршења дела, који због заштићених карактеристика као што су пол, раса, боја коже, језик, вероисповест, политичко или друго мишљење, национално или социјално порекло, повезаност с неком националном мањином, имовина, рођење или други статус, има далекосежније последице како по самог појединца, тако и по читаво друштво.

Накнада нематеријалне штете у овом случају је утврђена у износу од 1.500 до 4.000 евра сваком од подносилаца.

*д) Пресуда у случају *Nachova* и остали против Бугарске*¹³

Овај предмет проистиче из две представке (бр. 43577/98 и 43579/98) против Републике Бугарске, које су Европској комисији за људска права, у складу са првобитним чланом 25 Конвенције за заштиту људских права и основних слобода, 15. маја 1998. поднела четири бугарска држављанина, Анелија Кунчова Начова, Аксинија Христова, Тодорка Петрова Рангелова и Рангел Петков Рангелов. Подносиоци представке су навели да је војна полиција пуцала и убила њихове блиске сроднике, Кунча Ангелова и Кирила Петкова, и тиме прекршила члан 2 Конвенције. Они су даље навели да истрага о том догађају није дала никакве резултате, што представља повреду члана 2 и члана 13 ЕКЉП. Изнели су још и да тужена држава, супротно члану 2, није испунила своју законску обавезу да штити живот и да су немили догађаји били резултат дискриминаторског става према лицима ромског порекла, што представља повреду члана 14, а у вези са чланом 2 ЕКЉП.

¹³ Представке бр. 43577/98 и 43579/98, пресуда од 6. јула 2005. године.

Војни полицајци су убили два ненаоружана бегунца ромске етничке припадности покушавајући да их ухватите. Један од полицајаца је, наводно, притом, викнуо: „Проклети Цигани!”

Након што је пронашао повреду материјалног и процесног аспекта члана 2 Европске конвенције због озбиљних недостатака законског оквира за регулисање примене силе и употребе ватреног оружја војне полиције у случајевима очито блажих престапа, ЕСЉП је размотрио да ли је дошло и до повреде члана 14 ЕКЉП. Разматрајући притужбу у овом погледу, а у вези с материјалним видом члана 2 Конвенције, с циљем утврђивања да ли су убиства била расно мотивисана, ЕСЉП није био уверен да конкретан војни полицајац, услед недостатака у домаћем законодавству у погледу кориштења ватреног оружја, не би исту силу применио и против појединаца који нису били ромске припадности. Надаље, ЕСЉП није сматрао да би наводни пропуст домаћих органа да спроведу делотворну истрагу у вези са наводним расистичким мотивима убојстава сам по себи довео до пребацавања терета доказивања на владу у контексту наводне повреде члана 14.

Суд, према наведеном, стога није нашао да је дошло до повреде члана 2. Конвенције у материјалноправном аспекту. Међутим, што се тиче процедуралног аспекта члана 2 Конвенције, ЕСЉП је закључио да је било довољно индиција услед којих је требало да се спроведе истрага могућих расистичких мотива убиства. Државне власти нису обратиле пажњу на кључне доказе у том смислу, на пример на исказ суседа, који је наводно једног од војних полицајаца чуо како изговара расистичке увреде, те су, упркос томе, одлучиле да затворе истрагу. ЕСЉП је нашао повреду члана 14 у вези с процедуралним аспектом члана 2 ЕКЉП, с обзиром да надлежни органи нису истражили могућност да су догађаји који су довели до смрти гг. Ангелова и Петкова могли бити расно мотивисани.

ЕСЉП је досудио да тужена држава мора да исплати подносиоцима представке у року од три месеца следеће износе увећане за износ пореза, уколико подлежу опорезивању: – износ од 25.000 евра заједнички г-ђици Начовој и г-ђи Христовој на име надокнаде материјалне и нематеријалне штете, конвертован у националну валуту тужене државе по курсу на дан исплате; – износ од 22.000 заједнички г-ђи и г-дину Рангелову, на име надокнаде материјалне и нематеријалне штете, конвертован у националну валуту тужене државе по курсу на дан исплате; – износ од 11.000 заједнички свим подносиоцима на име судских и других трошкова.

III. Закључак

Државни органи и институције, пре свега правосуђе и полиција, морају одлучно да се поставе у односу на предрасуде против одређених група, како би се ефективно казнили постојећи злочини из мржње и спречили нови. У овим напорима одређену улогу има и Правосудна академија која ради на едукацији, полицији, судија и тужилаца.

Сузбијање злочина из мржње захтева веома сложене облике борбе и деловања како би се променило стање свести у друштву. То подразумева дугорочно деловање државних органа на различитим нивоима власти у циљу промовисања атмосфере толеранције и поштовања других. Најлакши начин је свакако систематско упознавање јавности са кривичним делима изазваним мржњом и предрасудама и последицама које ова дела производе. Такође је важно да се на све начине подстиче клима у којој се поштују права појединаца, али и колективна права мањинских група тако што ће се отворено пропагирати толеранција и вредности начела једнакости и равноправности. У овоме треба да учествују сви делови друштва, али посебно институције које доносе или утичу на програме образовања на свим нивоима.

Ljuba Slijepčević

Lawyer, head of Judicial Academy, Department in Novi Sad

HATE CRIMES THROUGH RELEVANT CASE LAW OF THE EUROPEAN COURT OF CIVIL RIGHTS

Summary:

The author of the article examines the phenomenon of hate crimes in light of Serbian laws and practice of European Court of Human Rights (ECHR). In criminal law hate crimes are crimes where perpetrator attacks victim because of its real or presumed affiliations with a social group, and personal traits that arouse hatred, due to which a criminal offense is committed and which, therefore, represent an obligatory aggravating circumstance; these circumstances are listed in Article 54a of the Criminal Code. For the provision of Article 54a, it is important that hatred is obligatory, and not an optional aggravating circumstance. However, the application of the principle of opportunity is not excluded in hate crimes, regardless of their social danger. The European Convention on Protection of Human Rights does not mention or contain a definition of „hate crimes”. The ECHR has not formulated a comprehensive definition of „hate crime” either; it has left it open, but it points out that prejudice is actually the motive in the background of hate crime because perpetrators, who abuse people for what they are or are presumed to be, are not provoked by the victim’s behavior, but by its innate traits. In practice, the ECHR “hate crimes” are recognized through the application of the European Convention rules on protection against torture, inhuman and degrading treatment, and the principle of non-discrimination; ECHR judgments deciding whether a state has effectively investigated a hate crime, also consider violation of these principles in relation to other rights guaranteed by the Convention, such as the right to privacy and family life, or the right to freedom of assembly.

The article, in addition to outlining the legal framework for prosecuting these crimes, provides an overview of the decisions of the ECHR that contain the standards set by this Court regarding the obligations of states in prosecuting hate crimes.

Key words: hate crime, motive behind a crime, personal traits, innate features, presumed affiliations, mandatory aggravating circumstance

Кључне речи: злочин из мржње, мотив због којег је дело извршено, лична својства, особине које су урођене, претпостављена припадност, обавезна отежавајућа околност

Љуба Слијепчевић: Злочин из мржње кроз релевантну праску Европског суда за људска права, Бранич 3/2020

<https://aks.org.rs/aks/wp-content/uploads/2021/01/Branic-br-3-2020-FINAL-17-XI-2020-1.pdf>